

במשך שבועות הורגש המתח בביתנו. הורי הרבו להתלחש ביניהם, נפגשו עם חברים, יצאו את הבית פעמים רבות, חזרו עם מסמכים ומלאו אין סוף טפסים.

ניסיתי לשאול אותם במה דברים אמורים, אך הם חסכו במילים ורק רמזו לי מדי פעם: "אנחנו עומדים לשנות את חיינו", "נסביר לך הכל כשנדע יותר פרטים", "זה קשור לחדשות מסוימות ששמענו". אחותי הגדולה, אלזה, היתה בסוד העניינים, אך מלאה פיה מים. התאזרתי בסבלנות, עקבתי אחר מעשיהם, ניסיתי להקשיב לשיחותיהם. כלבי היתה תחושה שמהו חשוב ביותר עומד להתרחש.

מקלט הרדיו שבביתנו היה הקשר היחיד אל העולם. המשטר הקומוניסטי אסר כל מגע עם ארצות הוץ, והאזנה לתחנות זרות היתה בכחינת חטא שעליו נענשים קשות. הורי ידעו זאת, ובכל זאת האפילו מדי פעם את חלונות הבית (מפחד השלטונות ומפחד המלשינים!) והתיישבו על יד המקלט, כשאזנם קשובה לנאמר בשידורים. מתוך קופסת הפלא הזו הגיעו הידיעות, אשר הפיחו בנו תקוות לצאת לחופשי.

האכרות הרבות במלחמת העולם השנייה, אכדן הרכוש הפרטי, הקומוניזם החונק - כל אלה דרבנו את פליטי השואה להתחיל דף חדש בחייהם.

זה שנים אחדות שהקשבנו לחדשות התחנה "קול ציון לגולה", אשר בשרה שוב ושוב כי קיימים סיכויים גדולים להקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל. הורי ועוד רבים מהקהילה היהודית הגישו בקשות יציאה וקיוו מאוד שנורשה לצאת.

באחד הימים הוכנסתי לסוד העניינים: "הגשנו לשלטונות את המסמכים המתאימים, אך אנו חושבים שלא כדאי לפרסם זאת. יתכן שלא נצליח לצאת ואז כמובן, נשאר כאן. אין טעם להכעיס את שכנינו הנוצרים. מי יודע כיצד יגיבו?" משנעשיתי גם אני שותפה לסודם של הורי, הם שינו ממנהגם ושוחרחו גם בנוכחותי על תכניותיהם. אמא אהבה לתאר בפנינו את יום העזיבה:

"אנחנו ניקח אתנו את הרהיטים ואת בגדינו הטובים ואת המשחקים שלכם ואת הספרים, ובכלל - את הכל! לא יחסר לנו שום דבר!"

"אני יכולה לקחת גם את האופניים שלי?" שאלתי.

אבא הביט בי רציני ומודאג. "ילדתי, לא תוכלי לקחת את אופנייך, וגם אמא לא תוכל לקחת כל מה שהיא רוצה". אבא טען שאמא שוגה בחלומות. לדעתו לא כדאי לנו לפתח ציפיות יתר. הוא חשב שדברי אמא הם משאלות שבלב, שאיפות שאולי לא תתגשמה. למרות זאת, אמא הצליחה לסחוף אותנו בהתלהבותה. אבא נשאר מציאותי - "נחכה ונראה! מוטב לא לשמוח בטרם עת, שמא נתבדה!"

אך לעתים גם חלומות מתגשמים.

הדוור עצר ליד ביתנו ובידו מעטפה גדולה. אמא נתבקשה לאשר את קבלתה בחתימת ידה, ובו ברגע התלהטו לחייה כאש! האישורים המיוחלים הגיעו!

התרגשות אדירה אחזה בכולנו, אפילו אבא לא הצליח להסתיר רגשותיו. ההכנות החלו.

מכרנו את מרבית חפצנו, ארזנו את מה שיכולנו, חילקנו את מה שלא נמכר ולא נארז והיינו מוכנים. השתדלנו להיפרד מכל מכרינו, קרובינו, ממורי בית הספר בו למדנו. אבא נפרד מחבריו לעבודה ומכל אנשי קהילתנו, אשר עדיין חיכו לאישורים הנכספים. יצאנו לדרך בחודש נובמבר 1950.

היה יום סתיו אפולולי, השמים כוסו בעננים ומליוני העלים שנשרו מן העצים כיסו את רחובות העיר. תחושה של עצב שררה בכל. יצאנו אל תחנת הרכבת של העיר בלאז', שבמחוז טרנסילבניה.

מכרנו וקרובינו התרוצצו לאורך הרציף, מנסים לאתר את הא הרכבת אליו עלינו, מנופפים בידיהם. נשיקות נשלחו לעברנו. הרכבת החלה נסיעתה. בקצב איטי גדד הקטר את הקרונות, בפולטו עשן אל לב השמים. הצופר הודיע בקול תרועה: "הגיע הזמן לזוז!"

בתא הרכבת נצמדנו אל החלונות והבטנו לעבר מלווינו. זו תהיה הפעם האחרונה שנראה אותם. בעיניים דומעות ובלבבות פועמים מהתרגשות עמדנו ונופפנו לשלום, כשהדמויות הולכות וקטנות, הולכות ומיטשטשות ונעלמות אל תוך העבר. זהו זה, עזבנו את ביתנו ואת הארץ בה נולדנו, ולעולם לא נשוב לכאן! פנינו מועדות לעבר העיר קונסטנצה, עיר הנמל של רומניה, שם נעלה לאנייה, אשר תוביל אותנו אל ארצנו החדשה-ישנה, ארץ ישראל.

בחלק מזמן הנסיעה עמדנו ופטפטנו עם שכנינו לתא, טיילנו בפרוודורי הרכבת והבטנו בפעם האחרונה בנופי ארץ מולדתנו. כעשרים שעות היטלטלנו ברכבת הישנה. והנה אנו בעיר קונסטנצה. סוף-סוף, הגענו למחוז חפצנו. המוני אדם מציפים את רציף הנמל. מדריכים נושאים שלטים בידיהם, מכוונים אותנו למשרדים המתאימים. נערכו הסידורים הדרושים כגון בדיקת מזוודות, בדיקת מסמכים, בדיקות אישיות. לא היינו לבד. יהודים התגודדו קבוצות קבוצות וחיכו לתורם לעלות לאנייה.

הייתי המומה ולא ידעתי ממה להתפעל קודם: ממראה האנייה הענקית, ממספרם הרב של האנשים, משאר האניות שעגנו בנמל. הכל היה מסעיר ומרתק.

נקראנו לעלות, והנה אנו בתוך האנייה. כאלם נסיעות ענק קיבלנו מיטות יחד עם אין ספור אנשים. התמקמנו כפינתנו והסתדרנו בה כמיטב יכולתנו. קשה היה להאמין שאנו בדרכנו לארץ-ישראל. הייתי בת תשע. הרגשתי כמו בחלום. אמא נראתה מאושרת, והחיוך לא מש משפתייה. אבא הפנים רגשותיו, אך הסתובב באניה זקוף מתמיד. אנחנו שטים כבר יומיים. הצפיפות איומה, תינוקות בוכים, אנשים מתלוננים, סגל האניה לא נעים (בלשון המעטה), אך לא נורא, הן מחר נגיע לחופי הארץ אליה נכספנו.

עם שחר היום השלישי, יוצאים רבים מהמבוגרים אל הסיפון. חיפה, עיר הנמל, מחכה לנו. תושבי העיר נמים עדיין את שנתם, אך אנחנו צריכים ורוצים לרדת ולדרוך על אדמת הקודש, אודותיה שמענו סיפורים כה רבים.

מעירים גם אותנו הילדים. אנחנו עולים על הסיפון. רמקולים משמיעים הוראות בשפה לא מוכרת, המיית התרגשות בקהל הנוסעים, התארגנות מהירה לירידה. בין האנשים הרבים העומדים על המזח, אנו מזהים את הדוד אליעזר, אשר עלה לארץ לפני כחמש שנים. הוא יקח אותנו אל הישוב בו נגור, ניר-ישראל.

נשיקות, חיבוקים, בכי של שמחה. חמש שנים חלפו מאז ראינו את דודנו, אחיה של אמא. אני בקושי זוכרת אותו. הוא עלה לארץ במסגרת תנועת "הבונים", מיד לאחר היותו בר מצווה. עזב כילד, והנה כעת עומד לפנינו גבר צעיר. אמא לא משה ממנו, מחבקת את אחיה הקטן ונושקת לו מדי כמה דקות. אליעזר מכבדנו כפרי הדר. אני נוגסת בתפוז וגם באשכולית (הוי, כמה חמוצה האשכולית!), מתוודעת אל הטעמים המוזרים. כולם צוחקים למראה הפרצופים שאני עושה.

אנו נושמים את האווירה של מולדתנו החדשה! אבא מניח את חפציו, נושא עיניו לשמים ומברך: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה."

כולנו עונים אחריו "אמן! אמן!"

לאחר סיום תהליכי הרישום ולאחר החתמת כל מסמכינו, הוביל אותנו אליעזר אל תחנת האוטובוסים, שם עלינו לראשונה בחיינו על אוטובוס. יצאנו לדרך.

השיחה קולחת, אנו מנסים למלא פער של חמש שנים. חולפים על פני פרדסים, כרמים, ערים, כפרים; וממטירים על הדוד אין סוף שאלות. מביטים החוצה ונפעמים ממראה עינינו.

שעתיים חולפות ביעף ואנו מגיעים אל הכפר - בפי הדרד "מושב".

"כאן תגורו", אומר אליעזר. "זה טוב לגור בכפר, תקבלו פרד ופרה, כלים חקלאים וכמובן הדרכה, אל תדאגו!"

“אבל מימי לא הייתי חקלאי” מנסה אבא לשנות את רוע הגזרה, “מעולם לא חשבתי שנגור במקום מעין זה!”
“אין דבר, מסביר אליעזר, “עבודת האדמה נפלאה, ומי שרוצה מוציא ממנה פרנסה בשפע ובכבוד!”
פני אבי ואמי מתכרכמים, אין להם מושג מה עושים ומהיכן מתחילים. בחוץ-לארץ היו עירוניים, וכעת מצפים מהם שיהפכו מיד לכפריים ושיוציאו פרנסתם מן האדמה, אך כיצד?
פורקים את הארגזים הענקיים שהבאנו (ליפטים!), מסדרים את החפצים, בודקים את הבית, את החצר, את מבנה הלול, הרפת - ומקורים לטוב. בעזרת הסוכנות ובסיוע השמיים הכל יסתדר!
ביתנו הוא בית-לבנים ללא טיח. שממיות מסתובבות בו ללא הפרעה. לראשונה בחיינו אנו רואים לטאות שכאלו וכל פעם שהן מופיעות אנחנו נמלטים החוצה בצעקות.
החצר גדולה ובה קוצים בני אלפיים. שדה ענק ושומם משתרע מול עינינו הנדהמות.
אליעזר מנסה לעודד לפני נסיעתו:

“יהיה טוב, אל דאגה, אל פחד, כולם התחילו כך.”

חולף שבוע. הצלחנו להתארגן מעט. אבא השליט סדר בכלי העבודה שקיבלנו, ואני ואמא סידרנו את הבית. אני מסתכלת בעד החלון. איש זקן פוסע לעבר ביתנו. נקישה בדלת. אמא פותחת. אדם כבן ששים ניצב בפתח הדלת.
“שלום לכם! משפחת איז'ק, נכון? שמי מוסקוביץ, אברהם מוסקוביץ. אני השכן שלכם. אני גר עם בתי, חתני ושני נכדיי בבית הסמוך.”

אמא מושיטה לו יד לשלום ומזמינה אותו לשבת. אבא מבחין באורח ומצטרף גם.
“אני מבודפסט. בהונגריה הייתי סוחר וכאן אני חקלאי. אני יודע שקשה לכם, אך אין ברירה, עלינו להסתגל למציאות החדשה. גם אנו התקשינו בימים הראשונים, אך הנה אני כבר הספקתי לזרוע ולנטוע בחלקתי. אם תרצו עצה טובה או עזרה כלשהי, אשמח מאוד לעמוד לרשותכם!”

“הו, זו הצעה נדיבה מאוד, מר מוסקוביץ, אמר אבא. “למען האמת אני מכין דבר בחקלאות ואיני יודע מה עושים עם כל הכלים שהשאירו לי כאן, אף על פי שראיתי וברקתי אותם אחד, אחד, כשסידרתי את המחסן. לא חשבתי אף פעם שאצטרך לחלוב פרה או לרתום פרד למושכותיו! אני מירואש לגמרי. אני באמת לא יודע איך עושים זאת!”

“לא נורא, מר איז'ק. את הכל ניתן ללמוד ובעוד מספר חודשים ודאי תחשוב אחרת.”

הקשבתי לשיחה, אך למען האמת לא האמנתי כל כך למר מוסקוביץ.

שכננו היה נלהב ללמדנו והמשיך בדבריו:

“תארד לעצמכם, לוקחים זרע קטן, זעיר, זורעים אותו בערוגה יפה, מדי פעם עודרים מעט לצורך אוורור, מדשנים, משקים; והנה עולה מתוך האדמה צמח ירוק זקוף ויפהפה! אתה מחכה עוד זמן מה, ולפניך הפריחה הראשונה המבשרת את בוא הפרי, ואז אתה רואה את ניצני הפירות: עגבנייה זעירה, פלפל, תות, כרובית ברהקת בלובנה! מעשה אומנות! יצירת האל! איפה עסקנו בדברים מעין אלה בגולה? הן לא התאפשר לנו הדבר, לא כן, אדון איז'ק?”

אני רק כשנה במושבו, אך למדתי מהר מאוד לאהוב את עבודתי. מעבר לכך, אני עוקב אחר שתילי, דואג להם ומטפח אותם כאת ילדי!”

“אני שמח, מר מוסקוביץ, שהתאקלמת יפה, אך כפי שכבר אמרתי לך, אני פשוט לא יודע מה צריך לטעת ומה צריך לזרוע! אני מצפה לבואם של מדריכי הסוכנות ומקווה שהם יכוונו את מעשי.”

“אדון איז'ק, הקשב לי והנה למדריכי הסוכנות. אגלה לך סוד: אתה צריך לזרוע ולשתול רק מה שיש בו פנטסיה!”

פניו של אבא העידו עליו שאינו מבין את דבריו של מר מוסקוביץ.

“אסביר את דברי. קיימים הרבה מאוד פירות וירקות, על כן יש לבחור בתבונה. אתן לך דוגמה: במלפפון אין שום פנטסיה. עליו שטוחים ומתרפסים, הוא חבוי ביניהם ואין לו טעם ולא ריח. אין בו שום הדר או אצילות! אני

באמת שואל אותך, אדוני, מה יש במלפפון?”

"קח לדוגמה גזר, צנון או סלק, הם נחבאים באדמה, אינם מפגינים את יופיים; וכשאתה רוצה בהם, אתה צריך לתלוש אותם מתוך האדמה, עליהם נקרעים וממילא אין בהם שימוש. לא, בהם אין פנטסיה!
 "אני זורע רק מה שיש בו פנטסיה! חשוב על העגבנייה, שתיליה זקופים, פירותיה נראים מרחוק, היא יפה, עדינה ועגלגלה, בזהקת, לחייה אדומות מסומק וטעמה? טעם גן-עדן! כן, כן, צריך לדעת מה לזרע ומה לשתול!!!
 קח למשל את החזיל, הוא גדול, עסיסי, צבעו סגול נהדר, והמאכלים שאפשר להכין מכמו, תאחה לודך! מטעמי מלאכים, אדוני!"
 נאומו חוצב הלהבות של מר מוסקוביץ השאיר אותנו פעורי פה.

אבא הקשיב במלוא תשומת הלב ואמא חיכה בספקנות למראה התלהבותו של שכנו. ומר מוסקוביץ המשיך:
 "אבל יותר מכל אני אהב לזרע תירס, ! בתירס יש פנטסיה אמיתית!

אתה לוקח גרגר קטן, טומן אותו בתוך האדמה, משקה, מעשב, מקלטר, מחכה זמן מה ודעה צומח לך גבעול ארוך, זקוף, גאה, נושא עיניו אל השמיים. אתה מלווה אותו בצמיחתו והוא גדל וגדל ועובר בגובהו אפילו אותך!
 "תאר לעצמך, לפעמים הוא מגיע אפילו לשלושה מטר גובה! ואז לפתע לפניך שדה תירס שלם, צפוף, זקוף קומה, עומד לתת את פירותיו לך ולבעלי החיים שברשותך!

ממספר גרגרים קטנטנים נוצרים מיליוני גרגרים - זו פנטסיה, אדוני! ומה לא עושים מתירס? הכל בעצם! את גרגריו המתוקים המסודרים להם על קלחים - מבשלים ואוכלים, את הגרגרים היבשים טוחנים ומכינים מהם קמח,

מפיקים שמן, עמילן, כהל, מזון לבהמות, לתרגולות. שחרים את העלים ומכינים מהם תיקים, כובעים, סלים - עולם ומלואו! וכיום קיץ לוחט אני גם יושב בצל גבעוליו ומשיב את נפשי מפני החום!" אבא ניסה לשאול משהו אך את מר מוסקוביץ אי אפשר היה להפסיק.

"והידעת? מלבד החיטה, התירס הוא הגידול הנפוץ ביותר בעולם. הוא גדל בארצות-הברית, בסין, בברזיל, ברומניה, ארגנטינה, מכסיקו, איטליה, הודו, רוסיה והונגריה ובעוד ארצות רבות! ארון אידוק, בתירס יש פנטסיה!!!"

מר מוסקוביץ היה גלוב מרובי עצמו ונשימתו כבדה עליו. אמא הגישה לו כוס מים צוננים.

למען האמת, באותם רגעים, אבא לא ירד לסוף דעתו, אך דבריו פילסו להם שביל ללב.

במשך שנים רבות נטענו וזרענו מיני צמחים בשדותנו, אך עצתו של שכנו ליחזקה אותנו תמיד. אכן לא היה כמו התירס!
 בזיכרונאי אני תאה את אבא חודש חלקת שדה, מדשן, מיישר את רגביה ומסמן שורות ישרות כסרגל. אז אני יודעת שעונת הזריעה של התירס הגיעה. אבא נוטל את המעדר, מכין עבודי דלי קטן מלא בגרגרי תירס הזובים - וקדימה לשדה!
 אבי הולך ובחוד המעדר יוצר גומנות קטנה, אני מתכופפת ובזריזות זורקת לתוכה שני גרגרי תירס.
 מכסים את הגומה, צועדים שני צעדים קדימה ושוכח חוזרים על אותה פעולה.
 כך שעות על שעות, ימים על ימים, שנה אחר שנה.

דחי ומר מוסקוביץ צדקו.

התרגלנו לחיי הכפר ושמתנו בחלקנו, למרות הקשיים הרבים.

היום אני יודעת, ששם, בשורות התירס האין סופיות, זרענו אבא ואני את הפנטסיה של חיינו. מבין רגבי האדמה הזאת צמחו להם חיים חדשים, שלנו ושל כל הבאים אחרינו.

משפחת אידוק